

آن گاه که

ز زبانت

سخن گفت

اصلاحات
فرهنگی و دینی
در دوره نوسنگی

مری ستانگاست

ترجمه عسکر بهرامی

ست نگاست، مری	
آنگاه که زودشت سخن گفت: اصلاحات فرهنگی و دینی در دوره نوستی / مری	
ست نگاست: ترجمه عسکر بهرامی - تهران: نشر ثالث، ۱۳۹۰.	
۱۷۶ ص.	
شابک - ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۰-۷۴۵-۰	ISBN 978-964-380-745-0
تاریخ	
BL ۵۷۲ / س ۲۴۸	۲۹۵/۰۹

دفتر مرکزی: خیابان کریمخان زند / بین ایران شهر و ماه شهر / پ-۱۵ / طبقه چهارم / تلفن: ۸۸۳-۲۴۳۷
 فروشگاه: خیابان کریمخان زند / بین ایران شهر و ماه شهر / پ-۱۴۸ / تلفن: ۸۸۳۲۵۳۷۶

□ ر.د. که زودشت سخن گفت: اصلاحات فرهنگی و دینی در دوره نوستی

• مری ست نگاست • ترجمه عسکر بهرامی • ناشر: نشر ثالث

• مجموعه تاریخ ایران و جهان و خاطرات سیاسی

• چاپ اول: ۱۳۹۰ / ۱۱۰۰ نسخه

• لیتوگرافی: ثالث • چاپ: سازمان چاپ احمدی • صحافی: فرزانه

• کلیه حقوق چاپ محفوظ و متعلق به نشر ثالث است

ISBN 978-964-380-745-0

شابک - ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۰-۷۴۵-۰

پست الکترونیکی: Info@salehpub.ir

سایت اینترنتی: www.salehpub.ir

• قیمت: ۴۰۰۰ تومان

فهرست

- ۹ مقدمه و سپاسگزاری
- ۱۳ ۱. انگاره‌های نوستگی
- ۱۴ انگاره‌های نادرست فلسفی
- ۱۶ اهلی‌کنندگان
- ۱۸ سفالگران
- ۲۱ پیامبر ایرانی
- ۲۳ چهارچوب پژوهش
- ۲۵ ۲. خاور نزدیک قبل از ۵۰۰ پ.م
- ۲۷ نوستگی پیش‌سفال‌ی الف: ۹۵۰۰ تا ۸۷۰۰ پ.م
- ۳۰ نوستگی پیش‌سفال‌ی ب: ۸۷۰۰ تا ۵۰۰ پ.م
- ۳۲ چایونوی نوستگی پیش‌سفال‌ی ب
- ۳۵ گسترش و نابودی فرهنگ نوستگی پیش‌سفال‌ی ب
- ۳۹ ۳. نوستگی آغازین یونان: ۶۴۰۰ تا ۶۰۰ پ.م
- ۴۱ نخستین کشاورزان اروپا
- ۴۴ شکوفایی چشمگیر در زمینه نوآوری‌ها
- ۴۸ مهاجران، بومیان، یا هر دو؟
- ۵۱ ۴. فرهنگ‌های خاورمیانه‌ای سفال‌نقشدار: ۶۵۰۰ تا ۶۰۰ پ.م
- ۵۶ نجد ایران و شمال‌شرقی
- ۵۹ چشمه‌علی

۶۰	مضامین مشترک
۶۱	حلف
۶۷	۵. زندگی و آموزه‌های زردشت
۷۰	تفسیر گاهان
۷۲	زندگانی پیامبر
۷۳	آموزه‌های زردشت
۷۶	نظم راستین
۷۸	دیگرگونه‌ی رده روحانیان و جنگاوران
۸۰	آیین یسنه
۸۳	۶. نخستین همگرایی‌ها: باستان‌شناسی نوسنگی پسین و سنت‌های زردشتی
۸۶	جوامع مساواتگرا؟
۸۸	رمزگردانی نمادهای مخالف‌ها
۹۱	حضور فراگیر اشته
۹۳	پرسش‌هایی در باب هویت
۹۵	سلسله‌مراتب اجتماعی
۹۷	۷. دومین همگرایی‌ها: نوسنگی پیش‌سفالی ب و سنت‌های ودایی
۱۰۰	آداب دینی
۱۰۲	گله و گله‌زنان
۱۰۶	چتل‌هویوک، حدود ۷۳۰۰ تا حدود ۶۳۰۰ پ.م: پایگامی هندواروپایی؟
۱۰۹	آتش در لایه ششم چتل‌هویوک
۱۱۵	۸. چهارچوب هندواروپایی: گریزی کوتاه
۱۱۹	چرخ هندواروپایی
۱۲۰	حوزه نفوذ ایرانی
۱۲۳	۹. زادبوم زردشت و پناهگاه او
۱۲۶	جامعه پناهگاه
۱۳۱	۱۰. ورود به تاریخ: مغان مادی، شاهنشاهی هخامنشی، و بورش مسلمانان
۱۳۲	فرقه مغان
۱۳۵	استادان آتش در هزاره هفتم

۱۳۸	کوروش کبیر
۱۳۹	پس از شاهنشاهی هخامنشی
۱۴۳	۱۱. پی‌گفتار: میراث زردشت
۱۴۵	میراث کیمیاگری
۱۴۷	محیط زیست زنده
۱۴۹	«آنانی باشیم که این هستی را احیا خواهند کرد»
۱۵۳	کتابشناسی
۱۶۹	نمایه

مقدمه و سیاست‌گذاری

مطالعه درباره زندگی و آموزه‌های زردشت را در دهه ۱۹۷۰ در نیویورک آغاز کردم. آن زمان در دانشکده تحصیلات تکمیلی باستان‌شناسی دانشگاه کلمبیا، با گرایش دوره نوسنگی خاور نزدیک و میانه، نام‌نویسی کرده بودم. زمینه قبلی در اسطوره‌شناسی عصر کلاسیک، علاقه‌ام را برانگیخت تا از نوشته‌های یونان و روم باستان، که پژوهشگران امروز آن‌ها را با این عنوان که «اسطوره‌ای» هستند، کنار می‌نهند، برای حل باره‌ای نابسامانی‌های موجود در باستان‌شناسی اواخر پارینه‌سنگی و دوره نوسنگی استفاده کنم. محصول پیوند این دو مقوله کتابی بود با عنوان *Plato Prehistorian: 10000 to 5000 BC in Myth and Archaeology* که نخستین بار در سال ۱۹۸۶ منتشر شد. در واپسین بخش آن کتاب به بررسی این امکان پرداختم که گسترش چشمگیر کشاورزی در دوره پس از ۶۵۰۰ پ.م که انقلاب نوسنگی را از ایران تا دریای اژه بهبود بخشید و پابرجا ساخت، چه بسا از آموزه‌های زردشت، پیامبر ایرانی ملهم بوده است که چندین تن از تاریخ‌نگاران یونانی و رومی او را در نیمه دوم هزاره هفتم پیش از میلاد جای داده‌اند.

اینک که بیست سال از چاپ آن کتاب می‌گذرد، این تصویر باستان‌شناختی بسی روشن‌تر و دقیق‌تر شده و تصحیح یا «تنظیم» تاریخ‌گذاری به روش کربن‌سنجی تا سراسر دوره نوسنگی پیش رفته است. این شواهد مرا برانگیخت پژوهش در باب تاریخ‌گذاری‌های عصر باستان در مورد زردشت را — به‌ویژه در پرتو نوآوری‌های جدید، در چهارچوب نظری مطالعات نوسنگی — از سر گیرم و گسترش دهم. در سال ۱۹۸۷ کالین رنفرو^۱ پیشنهاد کرد منطقه خاور نزدیک و عصر نوسنگی را زادبوم اصلی خانواده زبان‌های هندو اروپایی که زبان ایرانی (زبان زردشت) نیز بدان تعلق دارد، بدانیم. چند سال پس از آن، ژاک کوین^۲ تأثیر باورهای دینی را بر پیدایش و گسترش کشاورزی، که فعالیتی از عصر نوسنگی (و دستوری دینی برای پیروان

1. Colin Renfrew

2. Jacques Cauvin

زردشت) است، به خوبی نشان داد. با این همه دستاوردهای ارائه شده در این جا اساساً متفاوت با نتایج زنفریو و کوین است، ولی خود را وامدار هر دوی ایشان می دانم که پایه های استدلال مرا زیرساختی پژوهشی داده اند.

همچنین بسی سپاسگزارِ باستان شناسانی هستم که پاره هایی از دست نوشته مرا در مراحل مختلف تکمیلش خواندند و درباره آن ها نظر دادند. بررسی جدی و عمیق کنستانتینس کoutsadelis^۱، مaud lebreton^۲ و گونر کسکونسو^۳ بسی ارزشمند بود، گر این که دستگیریشان را نباید با تأیید تفسیرهای من از مواد باستان شناختی، اشتباه گرفت. همچنین باید تشکر کنم از دیوید هریس^۴ و بار دیگر از کالین زنفریو، برای میهمان نوازی دراز مدت شان به هنگام اقامت در انگلستان، و نیز از کلوکنان کتابخانه باستان شناسی کالج دانشگاه لندن که اجازه دادند از انبوه منابع آن جا استفاده کنم.

اهمیت جف فولر^۵ در شکل گیری این کتاب بی اندازه است. او که هم ویراستار و هم طراح کتاب بود، از سر لطف به همه جنبه های روند کار — از جمله بر مؤلف که سپاسگزار اوست — تأثیر داشته است. استفاده ما از تصویرهای بسیاری که نخستین بار در کتاب پیشگفته ام اجازه نشر یافته اند، هنر آن هتفیلد^۶، الیزا مک فادن^۷ و الیزابت ویل^۸ را بار دیگر می نمایاند و استعدادهای چشمگیر آنان را در زمینه های تازه گواهی می دهد.

در اثنای نگارش این کتاب از جانب دوستانی که همه بخش های دست نوشته را خوانده بودند، چندین پیشنهاد ارزشمند دریافت کردم. توضیحات ویلیام ایروین تامسن^۹، مارک رینگر^{۱۰}، ویتفیلد ریوز^{۱۱}، سوزان ادواردز^{۱۲}، ملانی واکر^{۱۳}، تانا تننباوم^{۱۴}، رافائله مالفاراری^{۱۵} و سوزانه واکر^{۱۶}، بی نهایت مفید فایده بود و مراتب سپاس قلبی مرا تقدیم یکایک ایشان می سازد. از میان انبوه دیگرانی که تشویق و حمایت کردند، به ویژه وامداد جورج پیترز^{۱۷}، ادنا و روزوا کوپر^{۱۸}، جینی ثریفوت^{۱۹}، کارول کوب^{۲۰} و به ویژه دان کاپلین^{۲۱}، هستم.

م.س

1. Constantinos Koutsadelis
3. Güner Coskunsu
5. Jeff Fuller
7. Eliza McFadden
9. William Irwin Thompson
11. Whitfield Reaves
13. Melanie Walker
15. Rafaele Malferrari
17. George Peters
19. Ginny Three foot
21. Don Copelin

2. Maud Lebreton
4. David Harris
6. Ann Hatfield
8. Elizabeth Wahle
10. Mark Ringer
12. Susan Edwards
14. Thea Tenenbaum
16. Suzanne Walker
18. Edna and Ruzwa Cooper
20. Carol Kobb